

בית הוראה ק"ק נתיבות

מיסוד מרן ראש הישיבה רבנו יששכר מאיר זצוק"ל
בנשיאות מרנן ורבנן גדולי פוסקי הדור שליט"א
בראשות הרה"ג ר' דוד אקלר שליט"א
רב ומייצג בק"ק נתיבות

יו"ר מרכז עולמי להוראה מעשית [מיסוד מרן ראש הישיבה רבנו יששכר מאיר זצוק"ל]

- הנחיות למורי הוראה בדין תליה בדם פצע	מח"ס: מראה דוד
- ביאור שיטת השו"ע בדין פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן	ניחא ליה לדוד
- מו"מ בדברי האור לציון בדין פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן	בן לציון דוד
- בענין קינוח הגוף במגבונים לחים בשבת	מים לדוד
- קול קורא למנוע מכשול בענין קינוח הגוף במגבונים לחים בשבת	קול דוד
- בענין הסכם יששכר וזבולון ומצורף בסופו שטר הסכם החזקת תורה	שכר דוד
- בענין הקראים	קריאת דוד
- שאלות ותשובות בנושאים אקטואליים (בי חלקים)	שו"ת שמחת דוד
- ביאורים בעניינים שונים	לדוד שמחה

קרית הישיבה - רח' שפתי חיים 10 נתיבות

נייד: 052-760-8448 | טלפקס: 08-9941965 | זוא"ל: mol0527608448@gmail.com
מענה לשאלות - בוקר: 9:00-9:30 צהריים: 14:30-15:00 ערב: 20:30-22:00

קול קורא

הבהרה חשובה

למנוע מכשול

לשאלת רבים אם מותר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת

באנו בזה להודיע:

- ככל המגבונים הלחים יש בכמות המים הספוגה בהם לכל הפחות שיעור של טופח על מנת להטפח, וברובם השיעור הרבה יותר מכך.
- השימוש הרגיל במגבונים אינו רק בלחות החיצונית אלא אף במים הספוגים בהם, והינו "מתכוין" לסחיטה.
- בשימוש בנחת (אף אם נאמר שיצליח לנקות את התינוק בלחות החיצונית בלבד) אמנם "אינו מתכוין" לסחיטה מכיון שכוונתו לקנח רק בלחות החיצונית, מ"מ ודאי שיצאו גם מהמים הספוגים במגבונים והוי פסיק רישא דניחא ליה באיסור סחיטה (וכמו שיבואר לקמן בענף ב').

וע"כ אסור להשתמש במגבונים לחים בשבת בשימוש רגיל ואף בשימוש בנחת.

[ואין לחלק בין סוגי המגבונים, דהיינו העשויים מויסקוזה+פוליאסטר / וויסקוזה+נייר / 100% וויסקוזה / 100% פוליאסטר].

(ואין להסתמך כלל על מה שכותבים המייצרים בסוגי מגבונים מסויימים שמותר להשתמש בהם בשבת).

ענף א'

איסור סחיטת מגבונים בשבת הינו מדרבנן

יש לדון אם בסחיטת בגד בשבת באופן שצריך למשקים הנסחטים יש איסור דאורייתא משום מפרק תולדה דדש או שאסור רק מדרבנן.

הנה ברמב"ם (הלכות שבת פרק ט' הלכה י"א ופרק כ"ב הלכה ט"ו), **רמב"ן** (שבת קי"א:) ו**ריטב"א** (כתובות ו:), מבואר שסחיטת בגד בשבת אינה אסורה מדאורייתא משום מפרק תולדה דדש, מכיון שאין דישה אלא בגידולי קרקע ובגד לא חשיב גידולי קרקע הואיל ונשתנה מכמות שגדל בקרקע, מאידך **בתוספות** (שבת קיא. ד"ה האי, כתובות ו'. ד"ה האי), **רשב"א** (שבת קי"א. כתובות ו'), **רא"ש** (שבת פרק כ"ב סימן ד'), **ר"ן** (שבת קי"א. ד"ה ולפיכך), **מאירי** (שבת קמ"ה), **מרדכי** (שבת פרק תולין אות תכ"ח), **ספר התרומה** (סימן רמ"ד), **סמ"ג** (לחיון ס"ה ד"ה כמה זכרים אמורים) ו**בעוד ראשונים** מבואר שאיסור סחיטת בגד בשבת הינו מדאורייתא משום מפרק תולדה דדש. נמצא שדעת רוב הראשונים שאיסור סחיטת בגד בשבת הינו מדאורייתא משום מפרק תולדה דדש, ולכן להלכה יש לפסוק כדעתם ובפרט שהוא חשש איסור דאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא.

וכן משמע שדעת **השו"ע** (סימן ש"כ סעיף י"ח), **בית יוסף** (סימן ש"כ ד"ה חזית שפקו צפקק של פשתן) שאיסור סחיטת בגד בשבת הינו מדאורייתא משום מפרק תולדה דדש, [כמבואר בהרחבה בספרי **קול דוד** (שער שלישי הערה 2 אות א'-ח'), יעו"ש ואכמ"ל].
וכן מבואר **במשנה ברורה** (סימן ש"כ ס"ק נ"ב, מ"ד), **כף החיים** (סימן ש"כ ס"ק פ"ו), **קיצור שו"ע** (טולדאנו) (סימן רח"ל סעיף י"ח), **שו"ת יביע אומר** (חלק ד' או"ח סימן ל"ג אות ט"ו), **ילקוט יוסף אוצר דינים לאשה ולבת** (מהדורה תשס"ה פרק כ"ח סעיף ז' בהערה), **ילקוט יוסף קיצור שו"ע** (מהדורה תשס"ו סימן ש"ב סעיף ל"ז, סימן ש"כ סעיף מ'), **מקור נאמן** (חלק א' סימן תכ"ז- ראש ישיבת כסא רחמים הגאון הגדול רבי מאיר מאזוז שליט"א) ו**מנוחת אהבה** (חלק ז' פרק ו' סעיף כ"ה).

ולפי"ז יש לדון בקינוח הגוף במגבונים לחים בשבת אם איסור הסחיטה הינו מדאורייתא משום מפרק תולדה דדש או שאסור רק מדרבנן.

הנה לאחר בירור אצל מומחים נתברר שישנם ד' סוגי מגבונים:

- א. מגבונים העשויים מויסקוזה (כ-20%) + פוליאסטר (כ-80%).
- ב. מגבונים העשויים מויסקוזה (כ-20%) + נייר (כ-80%).
- ג. מגבונים העשויים מויסקוזה (100%).
- ד. מגבונים העשויים מפוליאסטר (100%).

סוגים א' וב' – הינם המגבונים המצויים, ואילו סוגים ג' וד' – אינם מצויים כ"כ.

ולפי מה שנתבאר לעיל שאיסור סחיטת בגד בשבת הינו מדאורייתא משום מפרק תולדה דדש, לכאורה יש לאסור להשתמש בכל סוגי המגבונים מדאורייתא, מכיון שויסקוזה הינו חומר העשוי משיירי כותנה וכן נייר הינו חומר העשוי משיירי עץ ונחשבים גידולי קרקע, דינם כבגד שאסור בסחיטה מדאורייתא, מלבד מגבונים מסוג ד' (העשויים מפוליאסטר (100%)) שיש לאסור את השימוש בהם רק מדרבנן מכיון שפוליאסטר הינו חומר העשוי מנפט ואינו נחשב גידולי קרקע.

אלא שנלע"ד שיש לצדד שאף במגבונים מסוג א'-ג' שיש בהם ויסקוזה/נייר איסור השימוש בהם הינו רק מדרבנן מכיון שויסקוזה ונייר אינם נחשבים גידולי קרקע הואיל ופנים חדשות באו לכאן, דהנה הרמב"ם (הלכות כלים פרק ז' הלכה א') כתב שאין הנייר מקבל טומאה, וכתבו הסדרי טהרה (סימן ק"ז ס"ק י"ט), שו"ת חתם סופר (חלק ו' סימן פ"א) ועוד פוסקים רבים שאין לחלק בין נייר שהיה בזמן הש"ס שנעשה מעשבים לנייר שלנו שנעשה מבגד פשתן וכיוצא בזה, מכיון שבגד הפשתן נכתש ונטחן היטב ונמס במים, פנים חדשות באו לכאן ופרח ממנו דין צמר ופשתן, וכן פסקו רוב האחרונים כמבואר בטהרת הבית (חלק א' סימן ח' סעיף י').

ולפי"ז יש לומר שה"ה בנידון דידן אף המגבונים מסוג א'-ג' שיש בהם ויסקוזה/נייר אינם נחשבים גידולי קרקע, הואיל ודרך הייצור שלהם ששיירי הכותנה (ויסקוזה) ושיירי העץ (נייר) נכתשים ונטחנים היטב ונמסים במים נשתנית צורתם הראשונה לגמרי, פנים חדשות באו לכאן ופרח מהם תורת גידולי קרקע.

ואע"פ שמבואר ברוב הראשונים שבגד נחשב גידולי קרקע ולכן איסור הסחיטה בו מדאורייתא וכנ"ל, מ"מ יש לחלק בין בגד למגבונים, מכיון שבגד ארוג מחוטי פשתן וכיוצא בזה ולא נשתנית צורתו הראשונה ולכן לא נחשב פנים חדשות באו לכאן משא"כ מגבונים הואיל ושיירי הכותנה ושיירי העץ נכתשו ונטחנו היטב ונמסו במים נשתנית צורתם הראשונה לגמרי ופנים חדשות באו לכאן.

[ואין לחלק בין נידון קבלת טומאה לנידון איסור סחיטת מגבונים בשבת, דיעויין בחזון עובדיה (סוכות דיני הסכך סעיף ג') שהביא בשם פוסקים רבים שאמרינן פנים חדשות באו לכאן בנייר לא רק לענין קבלת טומאה אלא אף לענין איסור שעטנז וכן לענין סכך הסוכה, דהיינו בגד פשתן שנטחן ונכתש היטב ועשו ממנו נייר אין איסור לאורגו עם צמר הואיל והפשתן נשתנה מכמות שהיה פקע ממנו דין פשתן, וכן בלאי בגדים שנטחנו ונכתשו היטב ועשו מהם נייר אין מסככים בו הואיל ובלאי הבגדים נשתנו מכמות שהיו פקע מהם שם גידולי קרקע, וא"כ ה"ה בנידון דידן. דלא כמנחת שבת (סימן ז') שכתב לחלק בין נידון קבלת טומאה לנידון איסור סחיטת מגבונים בשבת].

נמצא שבכל סוגי המגבונים יש לצדד שאיסור השימוש בהם הינו רק מדרבנן.

ובמגבונים מסוג א' יש טעם נוסף לצדד שאיסור הסחיטה בהם הינו רק מדרבנן מדין ביטול ברוב, דהנה במגבונים אלו יש מיעוט ויסקוזה (כ-20%) ורוב פוליאסטר (כ-80%), וא"כ כל המגבון מקבל דין פוליאסטר שאיסור הסחיטה בו רק מדרבנן, [יעויין בשו"ת מחזה אליהו (חלק ז' סימן ט"ו אות כ"ג-כ"ח) ושו"ת משנת יוסף (חלק ז' סימן ס"ט)].

ואין לומר שאיסור השימוש במגבונים הינו רק מדרבנן מדין חצי שיעור, דהנה נחלקו הראשונים מהו שיעור הסחיטה במפרק תולדה דדש, דברמב"ם (הלכות שבת פרק ח' הלכה ז') וכסף משנה (שם) מבואר ששיעור הסחיטה במפרק תולדה דדש הינו בשיעור גרוגרת, ובשו"ת הרדב"ז (סימן שני אלפיס כ"ז) ושו"ת אבני נזר (אור"ח סימן מ"ט אות ה' וסימן נ"ז אות ז') ביארו ששיעור זה הינו דוקא כשמפרק לצורך אכילה, אבל כשמפרק שלא לצורך אכילה השיעור הוא כשיעור החייב בהוצאה בשבת, מאידך בראב"ד (שם) ומנחת חינוך (מוסד השבת מלכת ל"ט אות ז' ד"ה והנה זיכרתי) מבואר ששיעור הסחיטה במפרק תולדה דדש הינו כשיעור החייב בהוצאה בשבת אף כשמפרק לצורך אכילה, נמצא שלכו"ע כשמפרק שלא לצורך אכילה השיעור הוא כשיעור החייב בהוצאה בשבת. ולפי"ז במגבונים לחים שנסחט מהם מים יש לומר ששיעור הסחיטה הוא בכדי לרחוץ פני המדוכה כמבואר ברמב"ם הלכות שבת פרק י"ח הלכה ב' לענין שיעור החייב בהוצאה בשבת, וא"כ בקינוח הגוף במגבונים לחים בשבת לכאורה יש בכמות המים הנסחטים שיעור סחיטה מדאורייתא ולא הוי חצי שיעור.

ואף אם נאמר שאין בכמות המים הנסחטים מהמגבונים שיעור סחיטה [מכיון שבקינוח הגוף במגבונים משתמשים לא רק במים הספוגים במגבונים אלא אף בלחות החיצונית שעל גבי המגבונים, ואיסור הסחיטה הינו רק במים הספוגים במגבונים ואפשר שבמים אלו בלבד אין שיעור בכדי לרחוץ פני המדוכה שרק בצירוף הלחות החיצונית שעל גבי המגבון יהא השיעור לרחוץ פני המדוכה], מ"מ יש לאסור מדין חצי שיעור דקי"ל שאסור מדאורייתא אף במלאכות שבת, דהנה נחלקו הראשונים והפוסקים אם חצי שיעור במלאכות שבת אסור מדאורייתא או מדרבנן, **דברמב"ן** (שבת ל"ד): **אגודה** (שבת פרק שמיני), **שבלי הלקט** (סימן ק"י), **שו"ת הרדב"ז** (סימן שני אלפים ר"ב), **קרית ספר** (הלכות שבת פרק י"ח), **שו"ת חכם צבי** (סימן פ"ו), **שו"ת אבני נזר** (יו"ד חלק ב' סימן רנ"ט) ו**בעוד פוסקים** מבואר שאע"פ שבכל איסורי תורה קי"ל חצי שיעור אסור מדאורייתא, מ"מ במלאכות שבת חצי שיעור אסור מדרבנן, מאידך **ברש"י** (שבת ע"ד), **מאירי** (שבת ע"ד), **אור זרוע** (הלכות שבת מלאכת זורח), **הגהות אשר"י** (פרק שביעי סימן י"א), **ראבי"ה** (סימן רכ"ד), **מרדכי** (שבת פרק שמיני סימן ש"ע ז"ס ראבי"ה), **רבינו ירוחם** (נתיב י"ב חלק י"ד), **מגן אברהם** (סימן ש"מ ס"ק ב), **שו"ע הרב** (סימן ש"מ סעיף א'), **ברכי יוסף** (סימן ש"מ אות א'), **חיי אדם** (כלל י"ד דין א' וכלל י"ט דין א'), **ערך השולחן** (סימן שכ"ח סעיף י"ד), **משנה ברורה** (סימן ש"מ ס"ק ג' וזי"אור הלכה שם סעיף א' ד"ה על שתי שערות) ו**בעוד פוסקים** מבואר שחצי שיעור אסור מדאורייתא אף במלאכות שבת.

נמצא שדעת רוב הראשונים והאחרונים שחצי שיעור אסור מדאורייתא אף במלאכות שבת, ולכן להלכה יש לפסוק כדעתם ובפרט שהוא חשש איסור דאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא. ואף שנתבאר לעיל שיש לצדד שאיסור הסחיטה במגבונים לחים הינו מדרבנן מכיון שויסקוזה ונייר אינם נחשבים גידולי קרקע הואיל ופנים חדשות באו לכאן, מ"מ הוי רק חד דרבנן ואין לצרף דרבנן נוסף מדין חצי שיעור.

ענף ב'

איסור קינוח הגוף בשבת במגבונים לחים

הינו בשימוש הרגיל ואף בשימוש בנחת

יש לדון אם איסור קינוח הגוף במגבונים לחים בשבת הינו רק בשימוש הרגיל או אף בשימוש בנחת.

הנה בשימוש רגיל -

השימוש במגבונים אינו רק בלחות החיצונית אלא אף במים הספוגים בהם, והינו "מתכוין" לסחיטה ולכן יש לאסור זאת.

ובשימוש בנחת -

א. הנה במציאות נראה שלא שייך לקנח בנחת, מכיון שקינוח בנחת פירושו שלא לדחוק את המגבון בקינוח כדרך שרגיל בימות החול אלא לקנח בלחות החיצונית בלבד, ובמציאות אם יקנח כך בד"כ לא יצליח לנקות את גוף התינוק.

(ולפי"ז יש להעיר על מש"כ בחזון עובדיה (שנת חלק ל' עמוד קמ"ח-קנ"ה) להתיר לקנח את גוף התינוק במגבונים לחים בשבת בנחת, שבד"כ אין זה מעשי).

ב. ואף אם נאמר שיצליח לנקות את גוף התינוק בקינוח בנחת, יש לאסור זאת משום שאע"פ שבקינוח בנחת "אינו מתכוין" לסחיטה מכיון שכוונתו לקנח רק בלחות החיצונית, מ"מ ודאי שיצאו גם מהמים הספוגים במגבונים והוי פסיק רישא דניחא ליה באיסור סחיטה. ואף שנתבאר לעיל (ענף א') שיש לצדד שאיסור הסחיטה במגבונים הינו מדרבנן מכיון שויסקוזה ונייר אינם נחשבים גידולי קרקע הואיל ופנים חדשות באו לכאן, מ"מ הוי פסיק רישא דניחא ליה בדרבנן, ונראה שדעת השו"ע לאסור פסיק רישא בדרבנן אפילו בדלא ניחא ליה [ואף בתרי ותלת דרבנן וכפי שיבואר לקמן (ענף ג')].

(ולפי"ז יש להעיר על מש"כ בחזון עובדיה (שנת חלק ל' עמוד קמ"ח - קנ"ה) להתיר לקנח את גוף התינוק במגבונים לחים בשבת בנחת מדין פסיק רישא דניחא ליה בתרי דרבנן, שלכאורה דעת השו"ע אינה כן).

[והנה יש הטוענים שבקינוח בנחת ליכא פסיק רישא דסחיטה, אמנם דבר זה אינו נכון כלל ועיקר, מכיון שעשינו בדיקות ע"י צוות תלמידי חכמים (שלא ניתן לערער על תוצאות הבדיקות) והוכח שאף בקינוח בנחת ודאי שנסחטים המים הספוגים במגבונים וא"כ הוי פסיק רישא דניחא ליה באיסור סחיטה, (וכן יעויין בויצען שמואל (חלק ח' סימן ל"ה) שג"כ עשו בדיקות והוכח כנ"ל).

וכן כתב בילקוט יוסף אוצר דינים לאשה ולבת (פרק כ"ח סעיף ז' נהערה) שאף בקינוח בנחת איכא פסיק רישא דסחיטה, שכתב שם "והנה המגבונים הלחים... העשויים מבד שנבלע בתוכו רטיבות שהיא טופח על מנת להטפוח אם מקנח בה את התינוק נכשל באיסור סוחט, ואם היה אפשר להיזהר לקנח בנחת באופן שלא יהיה פסיק רישא שיצא מים אין הכי נמי היה מקום לדון בדבר, אבל זה דבר שאי אפשר להיזהר בו ויש בדבר חשש איסור תורה". ודלא כמש"כ בשו"ת שבט הלוי (חלק ח' סימן נ"ט וחלק י' סימן נ"ח) בתחילת דבריו שבקינוח בנחת ליכא פסיק רישא דסחיטה (א.ה אמנם יש לציין ולהבהיר שבסוף דבריו (סס) כתב הלכה למעשה שאין לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת אף בקינוח בנחת, ובפרט שאין למסור הלכה זו להמון העם ולנשים, עיי"ש), ודלא כמש"כ בחזון עובדיה (שנת חלק ל' עמוד קמ"ח-קנ"ה) בתחילת דבריו שבקינוח בנחת אפשר דליכא פסיק רישא דסחיטה, עיי"ש ודו"ק].

ג. ואף אם נאמר שבקינוח בנחת ליכא פסיק רישא דסחיטה, מ"מ יש לאסור זאת, מכיון שאף אם יצליח לנקות את גוף התינוק בלחות החיצונית בלבד (ע"י שירבה במגבונים ויתעכב בקינוח) קרוב לוודאי שיבוא לקנח בחוזק כדרך שרגיל בימות החול דהוי פסיק רישא דניחא ליה באיסור סחיטה.

ענף ג'

דעת השו"ע שפסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן אסור

מלבד איסור דרבנן שהינו איסור קל

וכן איסור דרבנן שאינו מלאכה בעצם אלא אסור רק משום גזרה

אודות ביאור דעת השו"ע בדין פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן

א. יעויין במש"כ המגן אברהם (סימן ט"ז ס"ק ה') להביא ראיה שהשו"ע אוסר פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן

• שו"ע סימן של"ז סעיף א'.

ב. וכן יעויין במש"כ הגאון המופלא סיני ועוקר הרים רבי מצליח מאזוז הי"ד זצוק"ל זיע"א בשו"ת איש מצליח (חלק ב' סימן י"ז אות ה' - י' וסימן י"ט אות י"ג - כ"ב) להביא עוד ג' ראיות שהשו"ע אוסר פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן

• בית יוסף סימן שט"ז (ד"ה וכתב בעל התרומה).

• שו"ע סימן ש"כ סעיף כ'.

• שו"ע סימן שכ"ח סעיף מ"ח.

ג. וכן יעויין במש"כ בשו"ת אור לציון (חלק א' אור"ח סימן כ"ה) להביא עוד ב' ראיות שהשו"ע אוסר פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן

• שו"ע סימן ש"כ סעיף י"א.

• שו"ע סימן שכ"ו סעיף ד'.

ד. וכן יעויין במש"כ בשו"ת מעשה ארג (חלק ב' סימן ו' פרק ג' אות א'-ט"ו - ראש ישיבת סדרות הגאון רבי אריה גמליאל שליט"א) להביא עוד ראיה שהשו"ע אוסר פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן

• שו"ע סימן ש"א סעיף מ"ט.

ה. וכן יעויין במש"כ בשו"ת אז נדברו (חלק ז' סימן מ"ג) להביא עוד ראיה שהשו"ע אוסר פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן

• שו"ע סימן שכ"ו סעיף ד' (בסופו).

ו. ונראה (א.ה דוד אקלר) להביא עוד ג' ראיות שהשו"ע אוסר פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן

• בית יוסף סימן ש"מ (ד"ה כתב המרדכי).

• שו"ע סימן של"ו סעיף ח'.

• שו"ע סימן ש"כ סעיף י"ד.

ז. וצ"ע, שאולי אפשר להביא עוד ב' ראיות שהשו"ע אוסר פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן

• טור סימן ש"כ סעיף י"ג - י"ד (ד"ה והר"ם מרוטנבורג התייר).

• בית יוסף סימן ש"כ סעיף ט'-י' (ד"ה ומשמע דהא לאסרינן לרסק), ודו"ק היטב.

[עייין בהרחבה בספרי ניהא ליה לדוד (שער ראשון - שער רביעי). וכן יעויין במש"כ בשו"ת מנחת יהודה (סימן קכ"ד-הרה"ג ר' יהודה טל שליט"א כולל זנין אב) ובמש"כ במחשבת שבת (סימן ט"כ-הרה"ג ר' שמואל כהן שליט"א כולל זנין אב - ראש בית מדרש יביע אומר) להוכיח שדעת השו"ע לאסור פסיק רישא דלא ניהא ליה בדרבנן, וכן דעת זקני חכמי תימן זיע"א (מפי השמועה מהגאון רבי עזריה בסיס ז"ל רב ראש העין)].

- ואין לחלק בין סוגי האיסורי דרבנן מלבד ב' סוגי איסורי דרבנן שיבוארו לקמן, וכן אין לחלק בין מנין האיסורי דרבנן.

[עייין בהרחבה בספרי ניהא ליה לדוד (שער שמיני אות י"א-ל"ב, שער תשיעי אות א'-ב), בספרי בן לציון דוד (שער שלישי אות י"א-ל"ב, שער רביעי אות א'-ב) ובספרי קול דוד (שער רביעי הערה 1 אות א'-ג)].

- ומש"כ בשו"ע סימן שי"ד סעיף א' להתיר פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן יש לישיב בשני אופנים:
- א. משום שהאיסור דרבנן שם הינו איסור קל מכיון שאינו עושה נקב חדש אלא רק מוסיף על הנקב הקיים ובסוג דרבנן כזה דעת השו"ע להתיר פסיק רישא דלא ניחא ליה. [כן כתב בט"ז (סימן שי"ד ס"ק ז'), שו"ע הרב (סימן שי"ד סעיף ג) ותהילה לדוד (סימן שי"ד ס"ק ג), עיי"ש ודו"ק היטב].
- ב. משום שהאיסור דרבנן שם אינו מלאכה בעצם אלא אסור רק משום גזרה. [כן נראה שביאר הפרי מגדים בביאורו השני (משפלות זהב סימן שי"ד ס"ק ז' ד"ה והנה להמחזר) בדעת השו"ע, יעוי"ש ודו"ק היטב, וכן כתב בשו"ת שואל ומשיב (תניינא חלק ז' סימן ה'), שו"ת נחלת בנימין (סימן ע"א), המקנה (קונטרס אחרון סימן ס"ד סעיף ה'), ועיי"ן בשו"ת נחלת בנימין (קס) שכתב על ביאורו בדעת השו"ע "...וכבר אמרתי דבר זה לפני כמה רבנים גדולים שיח' (זצ"ל) וקלסוהו, וראוי הוא להעלות על שולחן מלכים מלכי רבנן היושבים בעיר הקודש תוב"ב, וב"ה שהניח לי מקום להתגדר בו" (ועוד עיי"ן בשו"ת יביע אומר (חלק ז' סימן ל"ד אות ל"ג) שהביא דבריהם כאחד מצדדי ההיתר לשימוש במים שהוחמו ע"י דוד שמש בשבת)].

[ואודות המו"מ במש"כ מרן ראש הישיבה רבנו הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל זיע"א בשו"ת אור לציון (חלק א' או"ח סימן כ"ה) לבאר דעת השו"ע בדין פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן, שפסיק רישא דלא ניחא ליה בחד דרבנן אסור ובתרי דרבנן אפשר שאסור ובתלת דרבנן מותר, וכן שפסיק רישא דלא ניחא ליה באיסור דרבנן שאין לו עיקר מהתורה כלל מותר, וכן שפסיק רישא דלא ניחא ליה באיסור דרבנן היכא דהוי מקלקל גמור מותר, יעוי"ן בהרחבה בספרי בן ציון דוד (שער שלישי אות י"א-ל"ז) ובספרי ניחא ליה לדוד (שער שמיני אות י"א-ל"ז), ואכמ"ל].

ענף ד'

אין להביא ראייה מהאגרות משה, הר צבי, שולחן שלמה ותיקונים ומילואים על שמירת שבת כהלכתה שמותר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת

יש לדון אם אפשר להביא ראייה משו"ת אגרות משה (חלק ב' סימן ע'), שו"ת הר צבי (חלק א' סימן ק"ט), שולחן שלמה (סימן ט"כ אות כ"ב) ותיקונים ומילואים על שמירת שבת כהלכתה (פרק י"ד סעיף ל"ג הערה ל"ד) שמותר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת.

הנה המעיין בשו"ת אגרות משה (חלק ב' סימן ע') יראה דמש"כ להתיר לקנח שולחן בנייר לח בשבת הינו מכמה טעמים שאינם שייכים בקינוח הגוף במגבונים לחים, דכתב שם שאין להחשיב קינוח בנייר לסחיטה מכיון שהמים לא נבלעים בתוך הנייר אלא בין סיבי הנייר ואע"ג דדמי לשער שג"כ המים לא נבלעים בו ואפ"ה אסור מדרבנן, מ"מ אין דרך לסחוט מים מנייר כלל, וכן אפשר דליכא פסיק רישא לפי המציאות שמקנחים בנחת, ולפי"ז במגבונים לחים המצויים שהמים ודאי נבלעים בהם, וכן מעיקרא מיוצרים על דעת לסוחטם, וכן כבר הוכח שאף בקינוח בנחת ודאי שנסחטים המים הספוגים במגבונים אסור לקנח בהם את הגוף בשבת. ונמצא שאדרבה מוכח מדבריו שאסור לקנח את הגוף בשבת במגבונים לחים המצויים. (ובענין הדוחק הגדול שיש בדברי האגרות משה כבר דנו בזה הרבה תלמידי חכמים, ואכמ"ל).

וכן המעיין בשו"ת הר צבי (חלק א' סימן ק"ט) יראה דמש"כ להתיר לקנח את הגוף בנייר לח בשבת הינו משום שכשמקנח את הגוף אינו סוחט את הנייר אלא משתמש רק בלחות החיצונית, ואין לגזור שמא יבוא לידי סחיטה, משום שאף אם יסחוט את הנייר הוא יבוא לידי סחיטה לא עומד לסחיטה, וכשמקנח לא סוחט את הנייר אלא משתמש רק בלחות החיצונית אלא שיש לחשוש שמא יבוא לידי סחיטה, וא"כ הוי גזרה לגזרה, ולפי"ז במגבונים לחים המצויים שכבר הוכח שאף בקינוח בנחת ודאי שנסחטים המים הספוגים במגבונים אסור לקנח בהם את הגוף בשבת, שאין זה גזרה לגזרה אלא איסור בעצם. ונמצא שאדרבה מוכח מדבריו שאסור לקנח את הגוף בשבת במגבונים לחים המצויים.

וכן המעיין בשולחן שלמה (סימן ט"כ אות כ"ב) ותיקונים ומילואים על שמירת שבת כהלכתה (פרק י"ד סעיף ל"ג הערה ל"ד) יראה דמש"כ הג"ר שלמה זלמן אויערבך זצ"ל להתיר לקנח פניו או ידיו בשבת בממחטה הספוגה במי בושם הינו משום שכשמקנח פניו או ידיו אינו סוחט את הממחטה אלא רק משתמש בלחות החיצונית ואף אם יסחט מעט מהמים הבלועים בממחטה אין זה פסיק רישא, ולפי"ז במגבונים לחים המצויים שכבר הוכח שאף בקינוח בנחת ודאי שנסחטים המים הספוגים במגבונים אסור לקנח בהם את הגוף בשבת. ונמצא שאדרבה מוכח מדבריו שאסור לקנח את הגוף בשבת במגבונים לחים המצויים משום דהוי פסיק רישא דניחא ליה באיסור סחיטה.

נמצא שלא רק שאין להביא ראייה מהאגרות משה, הר צבי, שולחן שלמה ותיקונים ומילואים על שמירת שבת כהלכתה שמותר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת אלא אדרבה מוכח מדבריהם שאסור לקנח את הגוף בשבת במגבונים לחים המצויים, וכמו שנתבאר.

ענף ה'

אין להתיר לקנח תינוק במגבונים לחים בשבת מדין חולה שאין בו סכנה

יש לדון אם יש להתיר לקנח תינוק במגבונים לחים בשבת מכיון שדין הקטן כחולה שאין בו סכנה שהותר לצרכו איסור דרבנן.

הנה בשו"ע (סימן רע"ו סעיף ה') **וברמ"א** (סימן רע"ו סעיף א'), סימן שכ"ח סעיף י"ז) מבואר שדין קטן כחולה שאין בו סכנה שהותר לצרכו איסור דרבנן, וביארו הגר"א (סימן רע"ו סעיף א'), **מטה יהודה** (ס"ס אות ל'), [והובאו דבריהם **במשנה ברורה** (ס"ס ס"ק ו') **וכף החיים** (ס"ס ס"ק י"ד)] **ושו"ע הרב** (ס"ס ס"ק ט"ו) שהיתר זה דוקא כשיש לקטן צורך גדול בכך אבל כשאינו צורך גדול לא הותר לצרכו איסור דרבנן.

ולפי"ז אין להתיר לקנח תינוק במגבונים לחים בשבת, מכיון שלא נחשב צורך גדול עבורו הואיל ואפשר לקנחו באופן אחר (וכפי שיבואר לקמן בענף ז') והשימוש במגבונים לחים הינו רק להקל את הטורח למקנח, וכ"כ בשו"ת **מנחת יצחק** (חלק ו' סימן כ"ה). [ודלא כמש"כ בחזון עובדיה (שנת חלק ל' עמוד קנ"ג)].

ענף ו'

אין להתיר לקנח תינוק במגבונים לחים בשבת משום כבוד הבריות

יש לדון אם יש להתיר לקנח תינוק במגבונים לחים בשבת משום כבוד הבריות שדוחה איסור דרבנן.

הנה בשו"ע (סימן ש"ב סעיף א') מבואר שכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן, וכתבו **המשנה ברורה** (סימן שכ"ב ס"ק י"ד), **כף החיים** (סימן ש"ב ס"ק ז') **וערוך השולחן** (ס"ס סעיף ז') שדבר פשוט הוא שכל מה שכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן הינו דוקא באופן שאין לו אפשרות אחרת אבל באופן שיש לו אפשרות אחרת אין כבוד הבריות דוחה איסור דרבנן.

ולפי"ז אין להתיר לקנח תינוק במגבונים לחים בשבת משום כבוד הבריות מכיון שיש אפשרות אחרת לקנחו בלי לעבור על איסור דרבנן, (וכמו שיבואר לקמן בענף ז').

ולענין השתמשות במגבונים לחים בשבת לאדם גדול באופן שנצרך לכך מאוד משום כבוד הבריות, יש לדון בכל מקרה לגופו ויעשה שאלת חכם.

ענף ז'

אין איסור סחיטה

באופן שאין במשקה הנסחט שיעור של טופח על מנת להטפוח

יש לדון אם יש איסור סחיטה בשבת משום מפרק תולדה דדש באופן שאין במשקה הנסחט שיעור של טופח על מנת להטפוח.

הנה בהגהות מיימוניות (הלכות יוס הכפורים פרק ג' הלכה ח'), שבלי הלקט (הלכות יוס הכפורים סימן ט"ג) ובית יוסף (סימן תרי"ג ד"ה והמרכי כתב) מבואר שאין איסור סחיטה בשבת משום מפרק תולדה דדש באופן שאין במשקה הנסחט שיעור של טופח על מנת להטפוח. וכן מבואר בלבוש (סימן תרי"ג סעיף ד') ושו"ע הרב (סימן תרי"ג סעיף ט"ז), עי"ש.

וכן מבואר בענין שימוש במגבונים לחים בשבת שאין בהם איסור סחיטה באופן שאין במשקה הנסחט שיעור של טופח על מנת להטפוח באשרי האיש (פרק כ"ח סעיף י"ב – הג"ר יוסף שלום אלישיב ז"ל), הג"ר נסים קרליץ זצ"ל (קונטרס לקט הלכות שבת להגרי"א דינר שליט"א), קול אליהו (פרק כ"ב שאלה י"ג – הג"ר מרדכי אליהו ז"ל), ילקוט יוסף אוצר דינים לאשה ולבת (פרק כ"ח סעיף ב' בהערה), ארחות שבת (חלק א' זיכורי הלכה סימן ז' אות ג'). [ודלא כמנחת שבת (סימן י"ב) שכתב שיש איסור סחיטה בשבת משום מפרק תולדה דדש אף באופן שאין במשקה הנסחט שיעור של טופח על מנת להטפוח].

ולכן מותר להשתמש במגבונים לחים בשבת באופן שאין בנוזל הנסחט מהם שיעור של טופח על מנת להטפוח.

ענף ח'

לא מועיל לסחוט את המגבונים קודם השבת באופן שלא ישאר בהם מים בשיעור של טופח על מנת להטפוח

יש לדון אם מועיל לסחוט את המגבונים קודם השבת באופן שלא ישאר בהם מים בשיעור של טופח על מנת להטפוח.

הנה ברמ"א (סימן תרי"ג סעיף ט') מבואר שלא מועיל לסחוט בגד הספוג במים קודם יום הכיפורים מחשש שמא לא יסחטנו היטב וכשישתמש בו ביום הכיפורים יבוא לידי איסור סחיטה, אמנם **השו"ע** (ס"ס) השמיט דין זה, ונראה שטעמו משום דס"ל כדעת הרמב"ם והרא"ש שמועיל לסחוט בגד הספוג במים קודם יום הכיפורים ואין לחשוש שמא לא יסחטנו היטב.

ולפי"ז נמצא שלכאורה נידון דין שנוי במחלוקת השו"ע והרמ"א, שלדעת השו"ע מועיל לסחוט את המגבונים קודם השבת ואילו לדעת הרמ"א לא מועיל מכיון שיש לחשוש שמא לא יסחטם היטב ויבוא לידי איסור סחיטה בשבת.

אמנם נראה שאף לדעת הרמ"א, בנידון דין זה יהא מועיל לסחוט את המגבונים קודם השבת, מכיון שיש לומר דמש"כ הרמ"א לאסור היינו בבגד שאיסור הסחיטה בו מדאורייתא משא"כ במגבונים שיש לצדד שאיסור הסחיטה בהם מדרבנן מכיון שויסקוזה ונייר אינם נחשבים גידולי קרקע הואיל ופנים חדשות באו לכאן (וכמו שנתבאר לעיל בענף א'), אין לאסור משום דהוי גזרה לגזרה. [וכיוצ"ב כתב בשו"ת הר צבי (חלק א' סימן ק"ל) בענין קינוח הגוף בנייר].

ומ"מ למעשה נראה שאין להשתמש בעצה זו (אף לפי דעת השו"ע) מכיון שבמציאות קשה מאוד לסחוט את המגבונים עד כדי שלא ישאר בהם מים בשיעור של טופח על מנת להטפוח [שכן עשינו בדיקות ע"י צוות תלמידי חכמים והוכחה מציאות זו], וכן קשה לשער לאחר סחיטת המגבונים אם אכן לא נשאר בהם מים בשיעור של טופח על מנת להטפוח.

ישנה עצה לקנח את הגוף בשבת במגבונים יבשים לגמרי ע"י שיתיו תרסיס על הגוף ואח"כ יקנח את הגוף במגבונים היבשים, אלא שצריך להזהר בשעת הקינוח שלאחר שנספג הנוזל במגבונים לא ימשיך להשתמש בהם בכדי שלא יגיע לידי סחיטה, ולכן ראוי להשתמש במגבונים יבשים עבים [או בכמה מגבונים יבשים ביחד] שהנוזל לא נספג בהם כל כך מהר שבאופן זה לא יגיע לידי סחיטה.

העולה מכל האמור:

- א. אסור להשתמש בכל סוגי המגבונים לחים בשבת בשימוש רגיל ואף בשימוש בנחת.
- ב. לא מועיל לסחוט את המגבונים קודם השבת באופן שלא ישאר בהם מים בשיעור של טופח על מנת להטפיה, מכיון שבמציאות קשה מאוד לסחוט את המגבונים עד כדי שלא ישאר בהם מים בשיעור זה, וכן קשה לשער לאחר סחיטת המגבונים אם אכן לא נשאר בהם מים בשיעור של טופח על מנת להטפיה.
- ג. ישנה עצה לקנח את הגוף בשבת במגבונים יבשים לגמרי ע"י שיתז תרסיס על הגוף ואח"כ יקנח את הגוף במגבונים היבשים, אלא שצריך להזהר בשעת הקינוח שלאחר שנספג הנוזל במגבונים לא ימשיך להשתמש בהם בכדי שלא יגיע לידי סחיטה, ולכן ראוי להשתמש במגבונים יבשים עבים [או בכמה מגבונים יבשים ביחד] שהנוזל לא נספג בהם כל כך מהר שבאופן זה לא יגיע לידי סחיטה.
- ד. יהא מותר להשתמש במגבונים לחים בשבת רק אם אכן תשתנה המציאות במפעלים שייצרו אותם באופן שלא יהא בנוזל הנסחט מהם שיעור של טופח על מנת להטפיה, ולעת עתה אין להסתמך כלל על מה שכותבים המייצרים בסוגי מגבונים מסויימים שמותר להשתמש בהם בשבת.

**ומכיון שרבים הורגלו להשתמש במגבונים לחים בשבת
לכן מצוה לפרסם ההלכה להציל רבים ממכשול
והמעשה לזיכוי הרבים ישא ברכה מאת ה'**

לבירור ההלכה עיין בספרי:

- ביאור שיטת השו"ע בדין פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן - מו"מ בדברי האור לציון בדין פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן - בענין קינוח הגוף במגבונים לחים בשבת - קול קורא למנוע מכשול בענין קינוח הגוף במגבונים לחים בשבת	ניחא ליה לדוד בן לציון דוד מים לדוד קול דוד